לעיל קיג. ב"ק מב:],
 [לעיל קכג: וש"כ], ג) [לעיל קכג: וש"כ], ג) [לעיל קטו.],
 [ב"ב פ"ח ה"ג],
 [במדבר כז],

הגהות הב"ח

(ħ) רשב"ם ד"ה אמר רצ
הוגא וכו' דכיון שנמנה
לבת ליורשה והרי זכתה:
לבת ל"ה א"ר פפא וכו"

דלא ירית דבהא כ"ע מודו וכו' דאין הבעל נוטל דודאי הבעל כל"ל ותיבת אלא נמחק:

(ג) תום' ד"ה אמר רב פפא

וכו' דכיון דליכא יורש אחר אלא הוא זוכה בנכסים וכו'

ולהכי לא חשיב בעל במתני' ולהכי לא חשיב בעל במתני' וכו' דאין נוטלין לשבח ולא בראוי כבמוחזק:

מוסף רש"י

ואין הבעל נוטל בראו

אין הבעל יורש את אשתו בראוי לבוא לאחר מיתתה,

ברמוי נכוח נחחר מיתחה, כבמרחזק. לה מחיים (ב"ק מב:) ירושה שהיא מוחזקת ככר קודם מיתחה, כגון שמת אביה ואחר כך מתה היא (לעיץ קיג). ואין הבכור

(לעיל קית). ראין הבכור גוטל בראוי כבמוחזק. גנכסים שלם היה לציהן מוחזק בשעת מיתחו, לצל לחיין היו ליפול לו בירושה ויפלו להן ללחר זמן, אין

הבכור נוטל פי שנים בהו

נד א ב ג מיי׳ פי״ב מהל׳ בו אב א כוניי פי כ נוני זכיה ומתנה הלכה טוש"ע ח"מ סימן רו טוש"ע ח"מ סימן רמח סעיף ט: גה ד מיי פ"א מהלי נחלות הל' יא סמג עשין צו

הל' יח סמג עשון נו טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף א: גו ה מיי שם פ"ג הל' ט סמג שם טוש"ע ח"מ סימן רעח סעיף ג: גו מיי שם הל' ה טוש"ע גו מיי שם הל' ה טוש"ע

רבינו גרשום

שם סעיף ו:

נכסי לסבתא. לזקינתי ובתרה לירתאי, ולא הוה תבע ירושת אשתו שהיתה ראויה לירש: אמר רב הונא. ראויה לירש: אמר רב הונא. בדין הוא דיהבינן ליה דהכי משמע צוואת ההוא גברא כמאן דאמר ובתרה לירתאי אי ליכא ירתאי תיהוי לירתי ירתאי דהיינו בעל דיורש את אשתו: ורכ ענן אמר לירתאי. פקיד ולא דייקי׳ מינה לירתי ירתאי ואין לבעל כלום ירתאי ואין לבעל כלום אלא לאחי אשתו: והל׳ כוותיה דרב ענן. חדא הוואר דרב ענן. ווא דהואיל שמתה אשתו קודם שהיתה מוחזקת לא ירית בעל: מכלל דרב הונא. דאמר לירתאי ולירתי ירתאי סבר דבעל נוטל בראוי בבמוחזק בתמיה: אמר ר' אלעזר דבר זה. כלומר דין זה נפתח בגדולים כלומר זה נפתח בגדולים כלומר רב הונא שהיה גדול אמר תחלה דבעל ירית: ונסתיים בקטנים. כלומר אם שאני קטז לגבי רב הונא אני קסן לגבי דב חונא אתי אסיימו ואפרשו טעמא דרב הונא כל האומר אחריך כגון זה שאמר ובתרה לירתאי כאומר מעכשיו יהא בכח כאומו מענשיו יווא בכוז אחריך הלכך היא כמוחזקת ויורש אותה הבעל: אמר רבא מסתבר טעמייהו דבני מערבא. דקבעו הלכתא כרב ענן משום דלא היתה מוחזקת ביד אשתו לפיכך אי קדמא סבתא וזבין קודם מיתת אשתו זבינה זביני הואיל דראוי לבת ואינה מוחזקת: ואין הבכור נוטל פי שנים. במלוה בין שגבו , בייבי קרקע בין שגבו מעות משום דלא מטא לייי

לירתי ולא לירתי ירתי. וא"ת הא דאמר בפירקין לקמן (דף קלו:) נכסיי לך ואחריך לפלוני ואחרי אחריך לפלוני מת ראשון קנה שני ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי הראשון א ולרב

עגן דהכא דאמר ולא לירתי ירתי אמאי נקט התם אחרי אחריך לפלוני הא אפי׳ לא היה שלישי אלא אמר נכסיי לך ואחריך לפלוני ותו לא מת שני בחיי ראשון יחזרו ליורשי ראשון וי"ל דאשמועינן דאם מת שני בחיי ראשון לה יהה לשלישי: אמר רב פפא הלכתא דאין הכעל נוטל בראוי. אבל שבח ב נוטל כדפירש החונטרם דכיון (ג) דאינו יורש אלא הוא זוכה בנכסים מיד וברשותו בא השבח ג ולהכי לא חשיב במתניתין בפ' יש בכור (בכורות דף נב. ושם ד"ה ולא) גבי הנהו דאין נוטלין בראוי כבמוחזק משום דבעל יש לו שבח והוא הדין נמי דלא שקיל בעל במלות אשתו אפי׳ במה שלותה אשתו מנכסי מלוג דהא נזק נמי הוי כנכסי מלוג כדמוכח מתניתין דמליאת האשה (כמובות דף סה:) ואפי׳ הכי משמע בפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף מב:) דלח ירית בעל דלרבי דוקא הוצרך לאוקומי בגרושה דלא חשיב מלוה ראוי בבכור והוא הדין לגבי בעלה והאי דשביקי בעל דאיירי בה ונקט בכור שאינו נוטל פי שנים במלוה היינו משום דלגבי בכור איפליגו אמוראי בשמעתין

אבל הוא הדין בעל כדפרישי׳ וליכא לאקשויי דאמאי לא עריב ותני להו בהדי הדדי דאין הבעל ובכור נוטלין בראוי כבמוחזק ואין נוטלין ז במלוה משום דלגבי בכור משנה שלימה היא בבכורות (דף נא:) דאין נוטל בראוי אבל בעל דאין נוטל בראוי לא אשכח לא משנה ולא ברייתא אלא מימרא דא"ר אבהו ומטו בה משמיה דרבי יהושע בן קרחה לעיל בפירקין (דף קיב.): ואין הבכור נושל פי שנים בשלוה. וכל שכן בשבח " והא דלא נקט שבח

משום דמשבח לא הוה שמעינן דמלוה הוה ראוי דהא איכא למאן דאמר דאפי׳ לרבנן הוי מלוה מוחזק דכמאן דגביא דמיא ולהכי נקט רב פפא מלוה דאין הבכור נוטל פי שנים דשמעינן מינה כל שכן שבח ואע"ג דלגבי בעל ובכור חשבינן מלוה ראוי לגבי כתובת אשה חשיבא מוחזקת וגובה אשה כתובתה ממלוה אע"פ שאינה נוטלת לא מן השבח ולא מן הראוי כדתנן בבכורות (דף נב. ושם) אפי׳ הכי גביא ממלוה כדתנן בהכותב (כתובות פד.) מי שמת והניח אשה ובע"ח ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים רבי טרפון אומר ינתנו לכושל שבהן רבי עקיבא אומר ינחנו ליורשין שכולן לריכין שבועה ואין היורשין לריכין שבועה אלמא אפילו לרבי עקיבא אי לא לריכה שבועה היתה גובה אבל לפי שלריכה שבועה גובין היורשין ותו לא תגבי האשה מהו דהוו להו מטלטלי דיתמי ולא משתעבדי ואם גבו קרקע

ומלוה

וגם כשמתה הוקנה אין הבת בחייה להוריש המוחוק לה לבעל: א"ר פפא הלכחא אין הבעל נועל בראוי לבמוחוק. בראוי ממש כגון לירש את אשתו בקבר בנחלה שנפלה לה לאחר מיתה אחא רב פפא לאשמועינן דלא ירית (כ) דהא כולי עלמא מודו דלא ירית כדילפינן . מקראי בפירקין דלעיל (ד' קיג.) מדכתיב [יהושע כד] בגבעת פנחס בנו דרב הונא לא פליג אלא באחריך וכדפריש ר"א דכל האומר אחריך כאומר מעכשיו דמי אבל בראוי דפליגי ביה רבי ורבנן ולעיל קכד.] כגון חפורה והוי שובלי שלופפי והוו תמרי לא אתא לאשמועינן דאין הבעל נוטל אלא ודאי הבעל נוטל שהרי כשמתה יורש את כל נכסים שהיתה מוחזקת בהן וכי גדלי פירי ברשותיה גדלי דנהי דפליגי רבנן בבכור דהתם היינו טעמא כדאמרן לעיל (ד' קכד.) לחת לו [דברים כא] מתנה קרייה רחמנא אבל גבי בעל ליכא למימר הכי ועוד דאפילו בכור כה"ג דליכא יורש אחר אלא הוא יורש כל נכסי אביו הכל מודים שיירש הכל ואפילו שבח הראוי דהא כי אשבוח ברשותיה אשבוח: ואין הבכור נוטל בראוי הכמוחוק. כרבנן כגון דהוי שלופפי והוו תמרי שנשתנה שמן על ידי שבח ששבחו אחר מיתח אביו אבל דיקלא ואלים ארעא ואסקא שירטון שעדיין שמן הראשון עליהם הכל מודים דשקיל חלק בכורה אבל ענבים ובלרום לא שקיל בכור פי שנים אפי׳ לרבי ואע"ם שעדיין לא נשתנה שמן משום דשבח שהשביחו יתומים הכל מודים דלא שקיל. ומיהו היכא דמת בכור בחיי אביו בניו של בכור יורשין חלק בכורתו עם אחי האב דומיא דבנות ללפחד וכדפרישית לעיל בפירקין (ד" קטו: ד"ה ושהיה) כדתניא בתוספתא דבכורות [פ"י ה"ה] וכדאמריטן בהלכות גדולות ובגמרת ירושלמידי יליף לה ריש לקיש נאמר משפט לענין כפילה [דנרים כא] ונאמר משפט לענין פשיטהיי כו' כדפרישית לעיל: ואין הבכור נוטל פי שנים במלוה. ואפילו בשטר בין שגבו קרקע בין שגבו מעות דלאו האי קרקע ולאו הני מעות שבק להון אבוהון והוה ליה ראוי. ואי תפיס עלה משכון אפי׳ לרב פפא בכור נוטל פי שנים דקיימא לן (גיטין דף לו.) בעל חוב קונה משכון:

נכסי לסבתא ובתרה לירתאי הויא ליה ברתא דהוה נסיכא שכיבא בחיי בעלה ובחיי סבתא בתר דשכיבא סבתא אתא בעל קא תבע אמר רב הונא לירתי ואפי' לירתי ירתי ורב ענן אמר לירתי ולא לירתי ירתי שלחו מתם הלכתא כוותיה דרב ענן ולאו ממעמיה "הלכת" כוותיה דרב ענן דבעל לא ירית ולאו מטעמיה דאילו רב ענן סבר אע"ג דהוה לי" ברא לברתיה לא ירית בולא היא דאילו הוה ליה ברא לברתיה ודאי ירית ובעל היינו מעמא דלא ירית ימשום דהוה ליה ראוי ¢ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק מכלל דרב הוגא סבר בעל נומל בראוי כבמוחזק א"ר אלעזר דבר זה נפתח בגדולים ונסתיים בקטנים כל האומר אחריך כאומר מעכשיו דמי אמר רבה מסתברא מעמא דבני מערכא דאי קדים סבתא וזבנא זבינה זביני אמר רב פפא הלכתא יאין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק פהואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק יואין הבכור נומל פי שנים במלוה בין שגבו קרקע בין שגבו מעות

ואח"כ שכיבא סבתא ואתא בעלה והתבע לפי שבשעת לווחת המת היתה בתו קיימת וכמי שאמר נכסיי לסבתא ובתרה לבתי דהיינו ירתי והיה רולה לירש זכות חשתו: ה"ר הונה. החי ובתרה לירתאי דקאמר ההוא גברא לירתאי ולירתי ירתאי קאמר (4) כיון שנתנה ליורשה והרי זכתה בהן הבת שהיתה יורשת שלה כדמפרש טעמה לקמן דכל האומר אחריך כאומר מעכשיו דמי וכיון דוכתה בהן מחיים הרי הבעל יורש את אשתו דהיינו ירתי ירתאי והכי מפרש לה לקמיה ומיהו השתא לא ידעינן אכתי טעמא דרב הונא אלא שרואין אנו שזיכה את הבעל וטעמא לא ידעינן עד דמפרש ליה לקמיה: ורב ענן אמר לירחאי ולה לירתי ירתהי. וה"ק ובתרה לירתהי לחותן יורשין שיהיו לי בעולם בשעת שתמות הזקנה אני נותן את נכסיי כגון אם היתה בתו קיימת או אחיו או אביו דכל אלו אני קורא בהן ירתאי אבל לא בן בתו כדמוכח לקמיה דהיינו ירתי ירתאי שמכח בתו הוא

נכסחי לסבתה. לוקנתי אני נותן כל נכסי אם אביו או אם אמו:

ובתרה לירתאי. אחר מות זקנתי לא יירשו יורשין שלה כגון בנה או

בתה או אביה או אחיה אלא יורשין שלי כגון בני או בתי או אחי הקרוב

קרוב קודם: הויא ליה. לההוא גברא חדא ברתא: שכיבא. ההיא

ברתא: בחיי בעלה ובחיי סבחא.

בא לירש אותו ולא לבעלה דאיהו נמי ירתי ירתאי דירתאי דוהא קאמר אותן הבאים מכחי ולא לירתי ירתאי הבאין מכח כחי והלכך היכא דליכא ירתאי אחר מות הזקנה אלא ירתי ירתאי נשארו הנכסים ביד יורשי הזקנה דדומה לאומר נכסי לך ואחריך לפלוני שאם מת אותו שני יירשו יורשי ראשון כדתנינן לקמן בפירקין (דף קלו:) ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון: **דבעל לא יריח.** הכא דראוי הוא: אע"ג דהוה ליה ברא לברתא. דהוה ליה ירתי ירתאי

קאמר רב ענן דההוא ברא לא ירית כדקא דייק לישנא דירתאי משמע ולא ירתי ירתאי: ולא היא דאינו הוה ליה ברא ודאי ירים. הואיל והוא ראוי לירש את זה הנותן שהרי הבת וכל יולאי יריכה במקום שאין בן קודמין לכל יורשי האיש^ט דירתאי קרינא ביה הואיל והוא קודם לכל יורשיו ואע"פ שבא מכח כחו ומעיקרא כי אמר לירתאי לירתאי שיהא לי במות הזקנה קאמר ובן בתו יורש אותו וקודם לאביו ולאחיו ולאחותו ואע"פ שהן קרוין ירתאי והבן ההוא קרוי ירתי ירתאי אפילו הכי קודם דליורשיו הראוין ליורשו מן התורה רגיל לקרות ירתאי וטעמא דבעל לא ירית לא משום דהוי ירתי ירתאי דאילו היה ראוי לירש נחלה זו מן התורה ירתאי הוה קרינא ביה אלא משום דאינו ראוי ליורשה דהוה ליה האי ממון ראוי לאשה ולא מוחזק שעדיין לא נפל בידה ובעל אינו נוטל בראוי אבל אי איכא בן דחזי למירתה ודאי ירית דבן ירית בראוי: ומקשינן מכלל דרב הונא סבר כו'. מדאוקימנא טעם דבני מערבא דבעל לא ירית היינו משום דחשבי להני נכסי ראוי אם כן רב הונא דאמר ירית בעל ס"ל דבעל נוטל בראוי: אר"א. לפרושי טעמא דרב הונא קאמי: נפסח. התחיל: בגדולים. רב הונא: בקטנים. רבי אלעזר ועלמו קרי קטן לגבי רב הונא: **כאומר מערשיו**. וכיון דאמר ובתרה לירתאי דהיינו לבת היינו נמי כמו שאמר מיד אני נותן את גוף הקרקע לבתי אלא שזקנתי מאכל פירות בחייה ואחר כן תקח בתי או הבא מכחה את הנכסים דחשיב לה רב הונא לגבי בת כמתנת מהיום ולאחר מיתה והלכך הויא לה זו הבת מוחזקת בחייה בהני נלסים וכי קא ירית בעל שפיר קא ירית במוחזק: **מססברא טעמייהו דבני מערבא.** דחשבי להו ראוי לגבי בת ולא מוחזק דליכא למימר כאומר מעכשיו דמי דהא אם קדמה הזקנה בחייה ומכרה לאחרים זבינה זביני וכשתמות הזקנה אפי׳ אם תהיה הבת קיימת לא תטול כלום כדאמרינן בכתובות [נה:] ולקמן בפרקין (דף קאֹ.) נכסי לך ואחריך לפלוני אם קדם הראשון ומכר מה שמכר מכר ואין לשני אלא מה ששייר ראשון ואם לא שייר כלום לא שקיל מידי והלכך בעל לא ירית דאשתו לא הויא הוחזקה כלל בהני נכסים בחייה שהרי היתה הזקנה יכולה למכרן לגמרי מה שאין כן במתנת מהיום ולאחר מיתה ונמצא שאף גוף הקרקע לא הוחזק לבת בחיי הזקנה

מוסף תוספות א. אע"פ שלא נתז א. אע פ שיא נודן לראשון אלא לפירות. רנינו יונה. ב. שהשביחו נכסי אשתו אחר שמתה קודם שהחזיק בהז הבעל. שם. ג. ואפי׳ אם יש שם שנים וג׳ שיורשין בנכסים הללו עם אשתו ולא חלקו וכו׳, כיון שאין אחר יורש עם הבעל בגוף השדה בחלק . אשתו וכו', משא"כ בבכור, שהרי אחיו יורשים ממו רורמי אריו וראים עמו בנכסי אבין, ובה ב הם מכח המוריש שהבכור בא מכחו. עס. ד. [ד]מסתמא משוינן ירושת הבעל לירושת הבכור לכל דיני ראוי. שס. ועי״ש גלריכות. ה. אבל אליבא דרבנן אפי׳ באשת איש מתוקמא וכו׳, דפסקינן דאין הבכור נוטל פי שנים במלוה ביז שגבו קרקע בין שגבו מעות ה״נ קרקע בין שגבו מעות ה״נ אמרינן בבעל. שס. 1. רב פפא. שס. 1. נרפינו יונה הגירסל: ואין נוטלין. ח. דלא הוה בימי אבוהון

דלא שקיל. תוס' רי"ד.